

**Maatwerkplan voor de aanpak van zwerfafval
bij scholen en winkelcentra in
Groningen – De Wijert-Noord**

Eindrapport, 15 april 2011

Colofon

Opdrachtgever: AgentschapNL en Gemeente Groningen
Contactpersoon: Gert Bron
Opdrachtnemer: Synthese adviesgroep Velp,
in collegiale samenwerking met Active Professionals, Rotterdam
Projectleider: Jenny Josqui
Projectmedewerker: Lourens Aalders
Projectnummer: 2010.SA.18
Status: tweede concept

Inhoud

pag.

1. Inleiding	4
2. Beleid en organisatie	8
3. Reiniging	10
4. Participatie	12
5. Voorzieningen	14
6. Communicatie	15
7. Handhaving	17
8. Monitoring	18
9. Maatwerkplan	19

1. Inleiding

1.1. Achtergrond

Het actieprogramma Gemeente Schoon biedt gemeenten de hulp en instrumenten die nodig zijn voor borging van een structurele aanpak van de zwerfafvalproblematiek. Belangrijke aspecten van zwerfafvalbestrijding, zoals communicatie, participatie, voorzieningen, reiniging, monitoring en handhaving worden integraal benaderd. Het programma van Gemeente Schoon is erop gericht dat de gemeente de juiste maatregelen treft, deze effectief en efficiënt uitvoert, en deze aanpak in het beleid verankert. Daarbij moet draagvlak bij de burgers en collega's gecreëerd en vastgehouden worden. Gemeente Schoon biedt met dit focusprogramma ondersteuning bij de implementatie in de gemeentelijke organisatie.

Gemeente Groningen heeft, ondersteuning aangevraagd voor de aanpak van zwerfafval op basis van gebiedstrajecten met betrekking tot scholen. Deze aanvraag werd gedaan naar aanleiding van een intakegesprek op 25 oktober 2010 met AgentschapNL / Gemeente Schoon. In dit gesprek is aangegeven dat er behoefte is aan het borgen van alle opgedane kennis en ervaring in de gemeente.

Groningen is een zeer sterk stedelijke gemeente (stedelijkheidklasse 1), met meer dan 190.000 inwoners.

Figuur 1.   Overzichtkaart Groningen-Stad

Bron: www.mijnwijk.groningen.nl

De schoolomgevingen vormen een "tastbare" bron van zwerfafvaloverlast. Een eerste probleemgebied betrof de achterstandswijken (de zogenoemde Vogelaarwijken) De Hoogte / Selwerderwijk en De Korrewegwijk, aan de noordkant van de stad.

De problemen rondom scholen en snoeproutes zijn hier min of meer vanzelf "opgelost" omdat twee van de scholen, zijn verplaatst naar andere delen van de stad. Een derde school wordt in 2011 verplaatst. Bij de vierde school is geen noemenswaardige overlast van zwerfafval geconstateerd.

Eén onderdeel van de aanpak in die wijken betreft inzet van zogenoemde MilieuStewards, waarmee eind 2008 een pilot is gestart. Samen met bewoners is telkens, op initiatief van één

of meer van de bewoners of andere initiatiefnemers (bijvoorbeeld een wijkopzichter, de middenstand) een actie opgezet: " ... (straatnaam) ... schoon, we doen het gewoon!". De pilot is geslaagd, nu moet voor de borging van de aanpak worden gezorgd.

De Milieudienst van Gemeente Groningen heeft voorgesteld het Focustraject Schoolomgeving te richten op de wijk De Wijert. Deze wijk, uit de jaren '50 en '60 in de vorige eeuw, ligt aan de zuidkant van de stad, met een hoge concentratie aan scholen.

1.2. Doel van dit maatwerkplan

Het doel dat wordt nagestreefd met het opstellen van dit maatwerkplan is tweeledig:

1. het leggen van een structurele basis voor een integrale aanpak van de zwerfafvalproblematiek bij scholen in de gehele stad Groningen.
2. het borgen van kennis en ervaring met deze aanpak binnen de gemeentelijke organisatie en bij de betrokken partijen in deze aanpak.

Omdat het zwerfafvalprobleem bij scholen wordt veroorzaakt door de snoeproutes tussen scholen en supermarkten (in winkelcentra), is de winkelomgeving in de integrale aanpak meegenomen.

Op basis van deze uitkomsten heeft de Milieudienst Groningen een maatwerkplan beschikbaar voor de structurele aanpak in schoolomgevingen.

1.3. Locatiebeschrijvingen

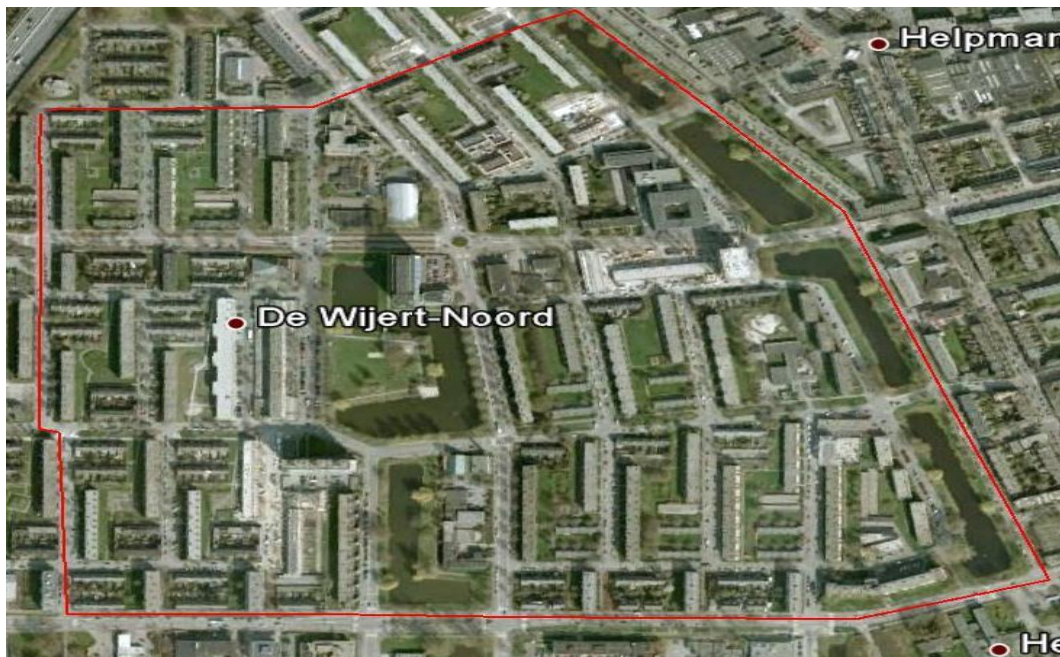
Dit maatwerkplan heeft vooral betrekking op de snoeproutes tussen de scholen voor voortgezet onderwijs in de wijk De Wijert-Noord, waaronder het Noorderpoort College op diverse locaties, en de supermarkten (vooral Albert Hein, maar ook Lidl) in het winkelcentrum aan de Van Lenneplaan.

De scholen hebben een (sub)regionale functie. Er komen veel scholieren van buiten de stad per fiets en per openbaar vervoer (bus) naar De Wijert-Noord. Ook deze fietsroutes en wandelroutes vanaf bushaltes naar de scholen zijn onderwerp van de integrale aanpak.

Het betreft ongeveer 3.500 scholieren, op een totaal aantal inwoners van ca. 11.000. De invloed van deze scholieren op de wijk kan worden vergeleken met de invloed van de studenten op Groningen-Stad.

De locaties en routes zijn aangeduid in de navolgende overzichtskaart.

Figuur 2. Snoeproutes in Groningen – De Wijert

1.4. Integrale aanpak

In de inleiding (par. 1.1. en par. 1.2) is al aangegeven dat Milieudienst Groningen een integrale aanpak van de zwerfafvalproblematiek voorstaat. AgentschapNL biedt daarvoor verschillende handreikingen.

In de navolgende hoofdstukken worden de volgende onderdelen geanalyseerd en worden aanbevelingen gedaan voor de aanpak van elk onderdeel van de zwerfafvalproblematiek.

- Beleid
- Reiniging
- Participatie
- Voorzieningen
- Communicatie
- Handhaving
- Monitoring
- Organisatie.

Als sluitstuk worden de adviezen gebundeld en worden er kostenindicaties aan gekoppeld. Bij elkaar vormen de adviezen het maatwerkplan.

Met de maatregelen uit dit maatwerkplan wordt gestreefd naar (het minimaal behouden van) een hoge netheid / schoonheidgraad rondom scholen, winkelgebieden en snoeproutes in Groningen, te beginnen in De Wijert.

1.5. Projectaanpak

Om tot de inzichten te komen die ten grondslag liggen aan dit maatwerkplan vond begin februari 2011 een oriënterend gesprek plaats met de projectleider Milieu-Stewards.

Medio februari heeft een tweede gesprek plaatsgevonden, waarbij ook vertegenwoordigers van het buurtcomité De Wijert aanwezig waren. Met hen is een uitgebreide wandeling / schouw gemaakt van (de kern) het probleemgebied: de scholen rondom het Hendrik de Vriesplantsoen en het winkelcentrum langs de Van Lenneplan.

In een iets later stadium heeft het plaatsvervangend hoofd van de Milieudienst Groningen de zelfscan zwerfafval in schoolomgevingen ingevuld, en later in een telefonisch interview nader toegelicht. Het maatwerkplan dient houvast te geven aan de Milieudienst Groningen om van de huidige situatie naar de gewenste (gestreefde) situatie te groeien in het komende jaar.

Ten tijde van het uitvoeren van dit project vond in maart 2011 de week van Nederland Schoon plaats, lokaal bekend als "Zusje van Lentekriebels".

"Lentekriebels is de jaarlijkse schoonmaakactie door Stadjers van de gemeente Groningen. Buurtbewoners, leerlingen / scholieren en docenten van basis- en voortgezet onderwijs, leden van verenigingen en (sport)clubs organiseren zelf een actie en vegen in april samen meer dan hun eigen stoepje schoon en ruimen het zwerfvuil op"

Voor deze inzet kunnen de groepen die zich aanmelden een (kleine) subsidie ontvangen.

Aan het eind van deze projectperiode vond op 11 april 2011 een bijeenkomst plaats met een aantal andere noordelijke gemeenten. Daarbij zijn de overeenkomsten en de verschillen besproken die in de aanpak van zwerfafval in schoolomgevingen gehanteerd gaan worden.

Verder is gesproken over de mogelijkheid om, in het kader van fietsroutes voor scholieren, gezamenlijk acties te ondernemen. Voor Groningen is daarbij gekeken naar Tynaarlo, gelegen in de noordelijke punt van Drenthe, tegen stad en provincie Groningen aan. De fietsroutes zijn seizoengevoelig. Buiten het fietsseizoen concentreren de problemen zich rondom de bushaltes.

2. Beleid en organisatie

2.1. Analyse huidige situatie

Gemeente Groningen heeft de hoogste stedelijkheidsklasse 1, wat volgens de definitie van het CBS inhoudt: zeer sterk stedelijk gebied, met meer dan 2.500 omgevingsadressen per km².

Zwerfafval is een onderwerp dat zowel de "grijze" kant van de beheertaken raakt (het vegen en ledigen van afvalbakken, die bij Milieudienst (MD), Groningen zijn ondergebracht) als ook de "groene" kant (het onderhoud van plantsoenen en ander gemeentelijk groen, dat bij Stadsbeheer als onderdeel van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken, (ROEZ), is ondergebracht).

Milieudienst Groningen hanteert het principe dat burgers/bewoners of buurtverenigingen zichzelf moeten melden. Maar ook wijkopzichters of de middenstand kunnen een verzoek doen om actief in een buurt / wijk de zwerfafvalproblematiek op te pakken. Zodra er een verzoek ligt, gaat de projectleider MilieuStewards achter dat signaal aan. Bij serieuze medewerking van de straat of buurt gaan de MilieuStewards samen met betrokkenen aan de slag met activiteiten onder de titel: "... (straatnaam) ... schoon, we doen het gewoon!". Er is geen gestructureerd plan om heel Groningen-Stad aan te pakken.

In de politiek wordt zwerfafval in schoolomgevingen als probleem gezien er worden niet continue vragen over dit onderwerp gesteld. Binnen de Milieudienst is men er van overtuigd dat de netheid, de schoonheidsgraad in de stad Groningen naar een hoger niveau kan worden gebracht.

Voor de burgers is er een service- / klachtenlijn waarop burgers hun ergernis kwijt kunnen. Het aantal meldingen over zwerfafval op deze lijn is te verwaarlozen. De meldlijn wordt veel gebruikt, voor klachten en meldingen over huishoudelijk afval. De meldlijn is een ingeburgerd en bekend fenomeen.

2.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

- Tot dusver is er weinig afstemming geweest tussen Milieudienst Groningen en de afdeling Stadsbeheer, waardoor de aanpak van zwerfafval meestal niet structureel effectief kon worden aangepakt. Recentelijk is daarin verandering aangebracht, alleen moeten de effecten daarvan nog zichtbaar worden, zowel in de interne organisatie als in de buitenruimte.
- Niet alle snoeproutes zijn goed in beeld. Het ontbreekt aan middelen en capaciteit om dat vast te leggen, te meer omdat snoeproutes een dynamisch fenomeen zijn. Daarbij komt dat de stad groot is. Het is lastig om het gehele gebied scherp in de gaten te houden.

2.3. Advies

- De huidige aanpak met MilieuStewards bevalt goed, het advies is om hiermee door te gaan, en verder uit te bouwen. De wijk De Wijert dient als pilot voor de integrale aanpak van zwerfafval, samen met vooral scholen en buurtverenigingen, maar ook met winkeliers.
- Wij ondersteunen van harte de gedachte om een "Regiekamer Participatie en Schoon" in de organisatie van de Milieudienst Groningen in te passen.
Groningen is groot, en kent een indeling van wijken. Op basis van clusters van wijken zijn er momenteel vijf wijkwachters vanuit Milieudienst Groningen. Het is feitelijk wenselijk om in elk cluster van wijken een team MilieuStewards aan te stellen. Vanuit deze Regiekamer, waarbinnen met regelmaat overleg wordt gepleegd met intern (communicatie, handhaving, wijkopzichters, wellicht of af en toe ook iemand uit het management team) en extern betrokkenen (participanten) worden dan de activiteiten gecoördineerd en aangestuurd:
  - MilieuStewards
  - Lentekriebels
  - Week van Nederland Schoon (vanaf 2012)
  - Particulier gerichte acties
- Daarmee kan de aanpak stadsbreed uitgedragen worden, en bestaat de mogelijkheid om ook een andere wens van Milieudienst Groningen al vast enige vorm te geven: een benchmark van de zwerfafvalaanpak. Die benchmark kan een aanzet zijn om die ook op te zetten met andere gemeenten.
- Nader onderzoeken op welke wijze de stadsdeelbeheer indeling afgestemd kan worden met de indeling van vijf wijken bij de Milieudienst Groningen.
- Om naar de burgers duidelijkheid te verschaffen, kan tevens overwogen worden om de snoeproutes en hotspots digitaal beschikbaar te maken. Zoals figuur 1 een print is vanaf de website www.mijnwijk.groningen.nl, zo kunnen de snoeproutes ook gedigitaliseerd worden.
- Omdat middelen en capaciteit een beperkende factor vormen, is het zinvol om ondersteuning te vragen bij AgentschapNL in een thematraject, waarbij het onderwerp "Participatie" in onze beleving de beste aanknopingspunten biedt. Het onderwerp "Communicatie" biedt ook aanknopingspunten.

3. Reiniging

3.1. Analyse huidige situatie

De aansturing van de buitendienst lijkt redelijk goed opgelijnd te zijn. De veegtaken worden in eigen beheer door medewerkers van Milieudienst Groningen uitgevoerd. Dat geldt voor zowel de machinale veegtaken als ook voor de handmatige veegactiviteiten.

Omdat de aansturing van het groenonderhoud en de taken van de Milieudienst Groningen via verschillende kanalen liep, is er bij de inrichting van de openbare ruimte in het verleden geen specifieke aandacht besteed aan de onderhoudbaarheid van die openbare ruimte.

Er is per wijk een veegplan beschikbaar. Daarbij is vastgesteld welke beeldkwaliteiten op welke locaties gewenst zijn (dus vraaggericht).

3.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

Hoewel recentelijk het beheer van de groenvoorzieningen is ondergebracht bij Milieudienst Groningen, is dat in de buitenruimte nog niet sterk waarneembaar, in ieder geval niet in De Wijert.

Met beperkte middelen en capaciteit moet zo efficiënt en effectief mogelijk de zwerfafvalproblematiek worden aangepakt. Daarom wordt momenteel gekeken naar de mogelijkheid om mensen van Iederz (Sociale Werkvoorzieningsbedrijf in en voor Groningen-Stad) in te gaan zetten bij de handmatige veegtaken. Maar ook de opbouwwerkers van Stichting Stiel worden actief bij activiteiten betrokken.

Iederz maakt werken mogelijk. We bieden duizenden Groningers die niet op eigen kracht passend werk kunnen vinden een tijdelijke ontwikkelplek of een beschutte werkplek.

Bij Iederz kijken we met een open blik naar mensen: wat beweegt ze, wat is hun potentieel? Iemand een volgende stap laten zetten is onze grootste uitdaging. Dat is niet altijd gemakkelijk. We zijn er namelijk juist ook voor mensen voor wie de afstand tot de arbeidsmarkt het grootst is.

Onze wortels liggen in de sociale werkvoorziening. Onze expertise hebben we in de afgelopen jaren uitgebouwd. Voor iedereen – zonder uitzondering – biedt iederz de meest kansrijke ontwikkeling naar een passende baan. Dat kunnen we niet alleen. Goede samenwerking met het regionaal bedrijfsleven vinden wij vanzelfsprekend. Zonder bedrijvigheid geen ontwikkeling. Ook onze relatie met de stad is hecht: we zijn en blijven een onderdeel van de gemeente Groningen.

Stichting Stiel is de organisatie voor samenlevingsopbouw in de stad Groningen. Stiel stimuleert, faciliteert en ondersteunt mensen om (weer) actief te worden in en voor de eigen wijk, de stad en de samenleving. Stiel werkt in opdracht van de gemeente en andere opdrachtgevers in ongeveer 35 tot 40 projectmatige activiteiten.

Daarbij richt Stiel zich vooral op activiteiten in de eigen woon- en leefomgeving, die bijdragen aan de samenhang, veiligheid en leefbaarheid in de buurt.

Deze activiteiten zijn gericht op:

- Vrijwillige inzet
- Opbouwwerk
- Projecten rond sociale en maatschappelijke activering.

Stiel heeft veel ervaring en deskundigheid in de ondersteuning van vrijwillige inzet, opbouwwerk en activering.

Stiel wil dat iedereen actief meedoet aan de samenleving. Dat doet Stiel door mensen te stimuleren of zelfs te ondersteunen bij het vinden van hun sociale en maatschappelijke activiteiten.

Beide organisaties staan los van elkaar, maar zijn beide goed inzetbaar: Iederz meer bij reinigingsactiviteiten, Stiel meer bij participatietrajecten. Hun deelname aan NL doet! Was in 2011 een succes. Voor Milieudienst Groningen staat wel één zaak vast: niet alleen mee-praten, maar ook meedoen!

3.3. Advies

- Implementeren inzet medewerkers Iederz bij handmatige veegtaken
- Naar de buitenwereld / burgers / buurtverenigingen en dergelijke helder communiceren op welke wijze de Milieudienst Groningen op hoofdlijnen is georganiseerd, en welk organisatieonderdeel verantwoordelijk is voor welk onderdeel van de zwerfafvalaanpak. Dit aan te vullen met de organisaties die dit mede ondersteunen (Iederz, Stiel, en anderen).

4. Participatie

4.1. Analyse huidige situatie

In Groningen-Stad worden al sinds 2005 de Lentekriebels georganiseerd in de maand april. De Week van Nederland Schoon wordt sinds 2010 in Groningen-Stad als "Zusje van Lentekriebels" in maart van elk jaar al opgepakt, als een soort opwarmertje. Vanaf 2012 verdwijnt deze term, en wordt het in Groningen ook de Week van Nederland Schoon genoemd.

Vrijwilligers worden aangespoord om in bepaalde gebieden zwerfafval op te ruimen. Hiervoor is als stimulans een vergoeding beschikbaar gesteld. Wijkbewoners, de middenstand, leden van verenigingen of (sport)clubs of leerlingen en scholieren van scholen werken hier aan mee.

Hoewel de periode waarin opgeschoond wordt structureel vastligt, is dat niet het geval met de vrijwilligers.

Op dit moment zijn 15 zwerfafvalteams (als participatiegroep) actief. Via het aanmeldingsformulier kan direct een verzoek voor een financiële bijdrage (subsidie) worden ingediend.

Voor de Week van Nederland Schoon is ongeveer € 4.000, voor de Lentekriebels is ongeveer € 23.000 begroot. In totaliteit is voor participatie € 38.000 beschikbaar.

Elk jaar wordt begin september een startdag voor het voortgezet onderwijs georganiseerd. Op die dag worden in De Wijert-Noord 400 eerstejaars MBO'ers welkom geheten en wordt hen gewezen op het feit dat ze welkom zijn als (schoolgaande) gast op de betreffende school en in de wijk. Daarbij hoort gewenst gedrag, zowel binnen als buiten de school, en ook dat wordt aan hen overgebracht. Gezamenlijk wordt er zwerfafval opgeruimd, en wordt van het ingezamelde afval een kunstwerk gemaakt.

Alle activiteiten die gericht zijn op de zwerfafvalaanpak worden door de projectleider MilieuStewards bijgehouden in een lijst: "Actieplanning".

4.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

- Er is structureel een klein team (de projectleider MilieuStewards en de twee MilieuStewards zelf) beschikbaar om zwerfafval opruiminitiatieven op te pakken. Het ontbreekt aan structurele middelen om dit op stedelijk niveau op te pakken.
- De opruimactiviteiten worden nu voornamelijk door buurtbewoners geïnitieerd. Een structurele, gecoördineerde bijdrage van scholen of winkeliers is er niet.
- Jongeren worden nauwelijks aangesproken op weggooigedrag.
- Beperkte beschikbaarheid van middelen en personeel.

4.3. Advies

- Samenhang brengen in de aanpak van zwerfafval, intern (vanuit Stadsbeheer en de Milieudienst) en extern, door middel van het maken van afspraken met diverse betrokken organisaties, zoals scholen, winkeliers, buurtverenigingen. Schoolomgevingen en winkelomgevingen dienen bij voorkeur in samenhang te worden opgepakt, zodat

doelgroepen niet langs elkaar werken maar met elkaar. Een afsprakenregister kan daarbij behulpzaam zijn.

- De afspraken vastleggen in convenanten, waarbij wordt vastgelegd welke inspanning door organisaties getroost worden, welk ambitieniveau wordt nagestreefd, en op welke wijze de gemeente, naast faciliteiten, financiële prikkels kan geven.
- Over de convenanten communiceren in de lokale en regionale pers,
- Door middel van posters (waarop deze convenanten getoond mogen worden) actief communiceren dat serieus werk wordt gemaakt van de zwerfafvalaanpak. Deze poster worden opgehangen op scholen en bij winkelcentra.
- In het najaar een actieve bijeenkomst organiseren ("op jacht naar zwerfafval") waarin met betrokkenen wordt schoongemaakt. Tijdens deze bijeenkomst wordt er geëvalueerd welke verbeteringen de afgelopen periode zijn bereikt en vooruitgezien de doelstellingen voor de volgende Lentekriebels en de nationale schoonmaakweek.
- Een speciale actie om bijvoorbeeld alle ingezamelde zwerfafval op de Grote Markt te verzamelen en daarvan een kunstwerk (replica Martinatoren) te maken.
- Voorlichting aan scholieren op het voortgezet onderwijs door MilieuStewards en specialisten van de gemeente. Bij het vooroverleg ook de leerlingenraad en de ouderraad betrekken.
- Rondleidingen op de werf, uitleg waar het restafval terecht komt. Medewerkers laten vertellen wat er allemaal bij komt kijken. Een leuke voorlichtingfilm maken van de eigen dienst.
- Afvalbakken aanschaffen voor de snoeproutes, en ze samen met een kunstenaar laten oppimpen door leerlingen. De school adopteert de bakken en houdt in de gaten of ze tijdig geleegd worden.

5. Participatie

5.1. Analyse huidige situatie

Hoewel er (nog) geen duidelijk overzicht is van de locatie en het gebruik van de afvalbakken, is de indruk dat het voorzieningenniveau redelijk is, maar ook niet meer dan dat.

Bij een aantal winkels staan tonnen van Gemeente Schoon of Nederland Schoon. Er zijn geen blikvangers geplaatst langs de fietsroutes.

Over het totaal aantal is geen duidelijkheid.

Het algemene beeld in de wijk De Wijert is dat de openbare ruimte in de schoolomgeving er niet aantrekkelijk uitziet.

5.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

- Behoefte aan / geen zicht op / inventarisatie van op welke locatie welke zwerfafvalvoorziening is geplaatst.
- Geen feitelijk inzicht in het gebruik van de afvalbakken.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte, zowel in het "groen" als in het "grijs" is er behoefte om (meer) rekening gehouden met de onderhoudbaarheid.

5.3. Advies

- Opstellen afvalbakkenplan (locaties, volume, gebruik / vulgraad, ledigingfrequentie, seizoeninvloeden). Dat kan ook ingevuld worden met maatschappelijke stages. Daarvoor kan ingeschreven worden op een thematraject afvalbakken van Gemeente Schoon.
- Adoptie door burgers of anders betrokkenen van locaties voorbereiden, zoals omgeving van ondergrondse afvalcontainers, bankjes in een park en dergelijke.
- (in combinatie met voorgaand punt) Laten "opleuken" van afvalbakken door betrokkenen (scholen, buurtverenigingen / dorpsbelangen). De Kunstacademie Minerva kan daaraan wellicht een bijdrage (ontwerpopdrachten) leveren.

6. Communicatie

6.1. Analyse huidige situatie

Er wordt met enige regelmaat, maar niet structureel, over afval in het algemeen een artikeltje in de wijkkrantjes geplaatst. Soms is zwerfafval specifiek onderwerp. Dat concentreert zich echter wel rondom de Week van Nederland Schoon ("Zusje van Lentekriebels") in maart en de "Lentekriebels" zelf in april.

6.2. Knelpunten c.q. verbeterpunten

- Er is geen structurele aandacht voor de zwerfafvalproblematiek.
- De burgers hebben (ook) geen zicht op het ambitieniveau van de gemeente ten aanzien van schoonheidsgraden.
- Burgers worden niet geïnformeerd over de aanpak van snoeproutes.
- Geen afstemming, laat staan samenwerking met betrokkenen over wat er gecommuniceerd kan worden over de aanpak van zwerfafval.

De ambitie van de Milieudienst Groningen is om op deze aspecten veel meer nadruk te leggen.

6.3. Advies

- Zwerfafval structureel opnemen in het jaarlijkse communicatieplan voor afval.
- Zwerfafval opnemen als aandachtspunt op de afvalkalender.
- De aandacht in de wijk(krant) ook optillen naar gemeentelijk niveau (enerzijds wedstrijdement, anderzijds brede bewustwording)
- Duidelijk met de burgers communiceren welke ambitieniveau de politiek in Groningen nastreeft met betrekking tot zwerfafval specifiek, en de openbare ruimte in het algemeen. Dit regelmatig herhalen!
- Nadenken over de inzet van moderne media, en zodoende een breder bereik organiseren met de schooljeugd (bijvoorbeeld d.m.v. een facebook groep zwerfafval)
- Opstellen van een communicatieplan waarin o.a. thematiek en repeterend karakter van de communicatie over zwerfafval is vastgelegd. Posters betrekken via gemeenteschoon.nl.
- Specifieke posters laten maken voor communicatie ter plaatse van de locaties van de convenantpartners.

Merk op:

Cruciaal bij scholen is, dat ze vaak geen tijd hebben. Dus faciliteren vanuit gemeente is voorwaarde. Dat wil niet zeggen dat scholen niet gevoelig zijn voor positieve publiciteit! Dus geef ze een podium, spreek ze aan op verantwoordelijkheden. Zorg als gemeente dat je laat zien wat je zelf doet om bijvoorbeeld afval langs routes te verminderen (communicatie, voorzieningen, handhaving) en geef aan dat zij dus de leerlingen ook aanspreken en ook voldoende afvalbakken op het schoolplein neerzetten.

Ook werkt belonen goed. Als voorbeeld: als de school zorgt voor een schone schoolomgeving, dan zorgt de gemeente ervoor dat net die lantaarnpaal of dat fietsenrek in de buurt van die school eerder wordt gerepareerd dan een andere.

Ook kan een excursie naar een afvalbedrijf worden aangeboden, en dergelijke. De beloning kan breder worden geïnterpreteerd.

7. Handhaving

7.1. Analyse huidige situatie

In de huidige situatie wordt gehandhaafd op bekeuringniveau op het veroorzaken van zwerfafval. Wel wordt handhaving als laatste element gezien in de reeks: educatie en voorlichten - waarschuwen - verbaliseren. In de wijk waar de Milieudienst Groningen met MilieuStewards actief is, wordt handhaving alleen dan ingezet als de MilieuStewards daartoe het verzoek doen. Er wordt daar niet op eigen initiatief vanuit Handhaving geverbaliseerd.

Bij de scholen en bij supermarkten is de situatie niet onder controle. Deze partijen zorgen in de optiek van Milieudienst Groningen onvoldoende zelf voor het regelmatig schoonmaken van de eigen omgeving.

De Milieu-inspectie betrokken bij de startdag voor scholieren in september van het jaar, en is de verwachting dat daarvan een preventieve werking uitgaat.

7.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

- Er is nog te weinig afstemming tussen afdelingen, zodat de reeks: educatie en voorlichten - waarschuwen – verbaliseren niet overal tot zijn recht komt.
- Er zijn nog geen vaste, heldere afspraken gemaakt met betrokkenen, vastgelegd in convenanten, op basis waarvan ook gehandhaafd kan worden
- Ook worden horecagelegenheden nog niet structureel gehouden aan de verplichting om binnen een straal van 25 meter rondom hun zaak zwerfafval te verwijderen

7.3. Advies

- Opstellen van een (hoofdstuk van een) handhavingplan, waarin zwerfafval centraal staat, maar waarbij wel relatie wordt gelegd naar andere handhaving- en toezicht-taken, waarbij ook wordt gelet op eventuele bevoegdheden.
- Met enige regelmaat een handhavingactie langs snoeproutes houden, waarbij rekening wordt gehouden met de volgende volgorde: voorlichten – waarschuwen – verbaliseren (en rondom elk der momenten communiceren). Net als bij reclame geldt hier het motto: herhaling is de kracht van de boodschap. En een boete van € 100 komt bij scholieren echt wel stevig binnen. Als die "prijs" beeldend wordt gebracht (bijvoorbeeld als "twee maanden elke schooldag een blikje of een flesje drank of een broodje kaas") en het helpt eveneens het zwerfafvalprobleem voorkomen, dan komt daarmee het besef van de boete beter aan.
- (als toekomst wens) meer aandacht geven aan eetgewoonten / gezonde voeding / eetgedrag / duurzaamheid van de samenleving.

8. Monitoring

8.1. Analyse huidige situatie

De Milieudienst Groningen schouwt al gedurende een aantal jaren. Er wordt gebruik gemaakt van een netwerk van punten die over de stad heen liggen. Één keer per kwartaal wordt er geschouwd zowel door eigen medewerkers als door een extern bureau (ieder doet de helft). Daarnaast is er één keer per jaar een burgerschouw, in mei of juni. Die schouw, waaraan ongeveer 100 mensen/vrijwilligers meedoen, beslaat ongeveer de helft van de stad. Daarbij wordt dezelfde CROW methodiek gebruikt die de Milieudienst zelf ook hanteert.

Op stedelijk niveau geeft dat voldoende informatie. De uitkomsten van de burgerschouw worden naast de twee andere schouwen (door eigen medewerkers en door het externe bureau) in dat kwartaal gelegd. Het komt er behoorlijk overeen. Behalve bij onkruid: de vrijwilligers geven daarvoor een lagere score dan die van de Milieudienst. Hun blik is op dat punt kritischer. Het algemene beeld ligt op een rapportcijfer 7. Op onderdelen scoort de gemeente iets hoger.

Verder houdt de projectleider MilieuStewards een lijst bij van alle gewichten zwerfafval (in kilo's) die bij acties zijn ingezameld.

Ook door de collega's / stadsdeelbeheerders van de afdeling ROEZ wordt met regelmaat geschouwd, maar niet specifiek op zwerfafval. Dat geschiedt in samenwerking met bewoners, de wijkagent en eventueel andere betrokkenen.

8.2. Verbeterpunten c.q. knelpunten

- Er is behoefte aan meer objectieve metingen van de hoeveelheid zwerfafval.
- Er is behoefte aan betere monitoring van de inzet van veegmachines en andere veegtaken; het is nu nog lastig om effecten te meten van beleidswijzigingen.
- Er is geen aparte (structurele) meting van burgertevredenheid over de zwerfafvalaanpak.

8.3. Advies

- Doorgaan met de schouwen elk kwartaal en de burgerschouw in mei / juni.
- Opzetten van een gestructureerd monitoring systeem, waarbij enerzijds wordt geregistreerd op welke locaties afvalbakken staan, welke volumes, hoe vaak ze worden geleegd, welke vulgraad, de vervuilingsgraad rondom de locaties van de afvalbakken. Anderzijds kan vastgelegd worden hoe vaak bepaalde routes geveegd worden, vooral de snoeproutes. Op deze wijze kan een logisch verband worden onderzocht. Ander onderdeel van het monitoring systeem dient te zijn de rapportage van de schouwen die samen met burgers en andere betrokkenen (niet telkens dezelfde) met enige regelmaat uitgevoerd worden
- Frequente terugkoppeling plegen tussen begroting en werkelijk besteed budget.

9. Van Maatwerkplan naar Uitwerkingsfase

In dit maatwerkplan zijn de adviezen op de afzonderlijke aspecten bij elkaar gebracht en in logische context gezet, zodat de uitvoering van het maatwerk(plan) consistent kan worden opgepakt.

Als uitgangspunt daarbij kan de Milieudienst Groningen stellen dat er al een aantal onderwerpen goed op de rit is gezet, maar dat het wenselijk is om alle activiteiten goed op elkaar af te stemmen, verder op te zetten en uit te bouwen.

9.1. De individuele onderdel / instrumenten

Beleid en organisatie

Het is zeer wenselijk om een Regiekamer Participatie en Schoon op te richten, waarbij per cluster van wijken een duo MilieuStewards actief wordt. In deze Regiekamer dient met regelmaat een projectgroep samen te komen van intern betrokkenen (iemand van communicatie, wijkopzichters, iemand van handhaving en een betrokkene uit het management team) en extern betrokkenen (participanten).

Verdere afstemming met (de stadsdeelbeheerders van) de afdeling ROEZ strekt tot aanbeveling. Het zwerfafval wordt met ingang van 2011 al gecoördineerd geruimd onder supervisie van de Milieudienst Groningen. Voor de bewoners is het wenselijk met één beeld naar buiten te treden.

Reiniging

Waar het handmatige veeg- en opruimtaken betreft, kan overwogen worden om veel meer gebruik te maken van de inzet van medewerkers van ledez, het lokale DSW-bedrijf.

Participatie

Juist aan dit aspect dient de komende jaren blijvend veel aandacht te worden gegeven. Het grote voordeel is, dat de tijdgeest meespeelt. Veel betrokkenen hebben aangegeven graag mee te willen werken aan het voorkomen (voorlichting) en bestrijden (opruimacties) van zwerfafval.

Het verdient aanbeveling om de afspraken die gemaakt zijn om delen van Groningen-Stad op te (blijven) schonen, vast te gaan leggen in convenanten, in eerste instantie met scholen, maar ook met winkeliers en met bewonersgroepen, verenigingen en dergelijke.

Voorzieningen

Hoewel er niet veel klachten komen, is het goed om een afvalbakkenplan op te stellen. Van belang is om (exact) te weten waar de bakken staan, van welk type ze zijn, welk volume, welke leverancier(s), en of de herkenbaarheid en uniformiteit goed is. Eenheid en herkenbaarheid vergroten de mogelijkheden om kosteneffectief beheer te plegen.

Een deel van deze voorzieningen kan wellicht geadopteerd worden door betrokkenen (buurtvereniging, vereniging van eigenaars, verenigingen, scholen, winkeliers), waarbij de gemeente faciliteert in de afvoer van de ingezamelde materialen.

Via monitoring kan gevolgd worden of de locatie, het volume of ledigingfrequentie moet worden aangepast. Deze actie vergt continue extra aandacht en inzet van een medewerker van of namens de Milieudienst Groningen (eventueel van iederz).

Communicatie

Het is van belang dat een medewerker van de afdeling communicatie structureel bij de zwerfafvalaanpak wordt betrokken, ook bij de frequente(re) overleggen die plaatsvinden met betrokkenen over de aanpak. Het lijkt van wezenlijk belang dat de communicatie-medewerker persoonlijk gevoel ontwikkeld bij de zwerfafvalproblematiek, en ook eigen ervaringen optekent bij betrokken organisaties, maar ook bij de doelgroepen, zoals schoolgaande jeugd en hangjongeren.

Handhaving

Er wordt ge verbaliseerd op zwerfafval, nadat ook educatie / voorlichting en waarschuwingen hebben plaatsgehad. Het is wenselijk om meer structuur in het handhavingsbeleid zwerfafval op te tuigen. Belangrijk is in om gedurende het gehele traject op diverse wijze aandacht geven aan de aanpak van zwerfafval.

Monitoring

Eenzijds het sluitstuk van alle andere onderdelen van de zwerfafvalaanpak, anderzijds ook de motor / het begin van nieuwe activiteiten. Er wordt met vaste frequentie geschouwd, dus dat zit wel goed. Maar ook de inzet van machines en materieel, als ook de daarmee gepaard gaande kosten dienen continue in beeld te worden gebracht.

Om sturing te geven aan de reinigingstaken is het noodzakelijk daaraan structureel aandacht te gaan geven. Ook in de terugkoppeling tussen begroting en werkelijk besteed van uren en kosten.

9.2. Overzicht aanbevelingen

In onderstaande tabel staan de diverse maatregelen weergegeven met een prioriteitstelling (hoog, midden, laag), een kostenindicatie (laag, redelijk, hoog) en verwacht effect (hoog, redelijk en laag).

Adviesonderdelen	Prio- riteit	Kosten- indicatie	Verwacht effect
Beleid: Concrete afspraken vastleggen	H	Redelijk	Groot
Beleid: kosten zwerfvalaanpak naar afvalstoffenheffing	M	Laag	Redelijk
Reiniging: van frequentie naar beeldkwaliteit	M	Redelijk	Redelijk
Participatie: scholen, convenanten	H	Redelijk	Groot
Participatie: winkeliers, convenanten	H	Redelijk	Redelijk
Participatie: Horeca, eerst afspraken, later convenanten	M	Redelijk	Laag
Participatie: Burgers	H	Laag	Redelijk
Voorzieningen: opstellen afvalbakkenplan	M	Redelijk	Groot
Voorzieningen: opstellen veegplan	H	Redelijk	Redelijk
Voorzieningen: opstellen adoptieplan	H	Laag	Redelijk
Communicatie: opstellen communicatieplan zwerfafval of: inpassen in communicatieplan Afval/Milieu/Duurzaamheid	H	Laag	Redelijk
Handhaving: frequent acties (voorlichten – waarschuwen – verbaliseren) herhalen en daarover ook communiceren	H	Redelijk	Redelijk
Monitoring: eigen inspanningen en resultaten vastleggen	H	Redelijk	Redelijk
Monitoring: burgerschouw en KBTO frequent herhalen	M	Laag	Groot
Organisatie: meer MilieuStewards (2 in elk van de vijf clusters van wijken)	H	Hoog	Groot

Samengevat:

De adviseurs hebben de indruk dat met relatief beperkte middelen diverse stappen / sprongen voorwaarts gemaakt kunnen worden. Belangrijk is dat er structureel en geïntegreerd wordt gehandeld.

Ondersteuning via thematrajecten van Gemeente Schoon

Hoe pak ik samen met burgers, bedrijven en organisaties het zwerfafvalprobleem aan om de leefomgeving en de leefbaarheid blijvend te verbeteren? Hoe stel ik een duidelijke doelstelling vast voor de inzet van participatie tegen zwerfafval? In het Thematraject Participatie leert u hoe u participatie effectief kunt inzetten bij de aanpak van zwerfafval in uw gemeente.

Resultaat

- Meer kennis en vaardigheden voor het inzetten van participatie
- Een projectplan voor het door u gekozen participatieconcept
- Ervaring met het opzetten van een participatieconcept
- Contacten en kennisuitwisseling met collega's van andere gemeenten

Voor wie

Beleidsmedewerkers zwerfafval/milieu/leefbaarheid of wijkcoördinatoren

Inhoud

Intake

Samen met een adviseur kijkt u naar het specifieke knelpunt dat u wilt aanpakken, welke doelgroepen u wilt bereiken en uw kennis en ervaring met participatie. Vervolgens kiest u het beste participatieconcept voor uw gemeente.

Workshop

Datum: 19 april 2011 en tweede rond op 10 mei of 21 juni 2011

Samen met enkele gemeente volgt u een workshop waarin uw vragen over participatie worden beantwoord.

In de gemeente aan de slag

U maakt samen met een adviseur een plan om het participatieconcept in uw gemeente op te zetten en uit te voeren. Ook bij de uitvoering van het plan wordt u door een adviseur ondersteund.

Terugkomdag

Aan het eind van het traject deelt u uw ervaringen met de andere deelnemende gemeenten en adviseert u elkaar met nieuwe ideeën en inspiratie voor nieuwe participatieprojecten.

Voorwaarden

Om deel te nemen vragen wij:

- Een specifiek knelpunt dat u met de inzet van een participatieconcept wilt aanpakken
- Actieve deelname en inbreng in de workshop
- Actieve deelname aan de individuele en groepsevaluatie aan het eind van het traject

Tijdsbesteding

In ieder geval dient u voor de intake, de workshop en de terugkommiddag rekening te houden met 2 dagen. De tijdsbesteding van uzelf hangt verder natuurlijk af van de omvang van de activiteit. U kunt in ieder geval maximaal tien dagen ondersteuning krijgen van een ervaren adviseur.

Wanneer

De eerste workshop is op 19 april 2011, en de tweede ronde op 10 mei of 21 juni 2011.
In 2011 worden meerdere thematrajecten georganiseerd.
Aanmelden kan nu al! Meldt u zich snel aan want vol = vol!